

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
1171-16

meddelad i Stockholm den 10 mars 2017

KLAGANDE

AA

Ombud: Jur.kand. Kristin Skeppsby
LRF Konsult
Ågatan 21
582 22 Linköping

MOTPART

Länsstyrelsen i Skåne län
205 15 Malmö

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Göteborgs dom den 22 januari 2016 i mål nr 3953-15

SAKEN

Förbud att ha hand om djur

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver underinstansernas avgöranden.

Dok.Id 177987

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

BAKGRUND

AA är lantbrukare och har sedan 1968 bedrivit en omfattande verksamhet med djurhållning med besättningar på över 350 djur.

I april 2015 meddelade länsstyrelsen AA förbud att ha hand om eller skaffa djur. Förbudet var inte tidsbegränsat utan gällde tills vidare. AA ålades också att snarast, dock senast inom en månad, göra sig av med djur som han ägde eller hade hand om.

Grunden för beslutet var att AA godkänt ett strafföreläggande gällande djurplågeri. Den som döms för ett sådant brott ska meddelas djurförbud om det inte är uppenbart att ett upprepande inte kommer att inträffa.

Enligt strafföreläggandet hade AA vid utövande av näringsverksamhet inom jordbruk uppsåtligen eller av grov oaktsamhet otillbörligen orsakat en stut lidande genom att inte se till att den fick nödvändig veterinärvård för ett horn som växt in i pannan. Det felväxta hornet upptäcktes vid slakt i juni 2012. Länsstyrelsen bedömde att AA saknade förmåga att ha hand om djur i enlighet med djurskyddslagstiftningen och ansåg det inte uppenbart att ett upprepande inte skulle komma att inträffa.

Sedan AA överklagat beslutet avslog förvaltningsrätten överklagandet. Förvaltningsrätten beaktade särskilt den påtalade försummelsens allvarliga karaktär samt de risker ett sådant bristande omdöme hos djurhållaren typiskt sett innebär för kvarvarande djur. Förvaltningsrätten ansåg det inte uppenbart att det förbudsgrundande beteendet inte skulle komma att upprepas.

AA överklagade till kammarrätten som instämde i förvaltningsrättens bedömning och avslog överklagandet.

YRKANDEN M.M.

AA yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva underinstansernas avgöranden och anför bl.a. följande. Vid tidpunkten för länsstyrelsens beslut hade han ca 370 nötkreatur. På gården arrangerades visningar för allmänheten och besök för skolbarn. Flera av dem som har regelbunden kontakt med honom och hans besättning vittnar om att djuren sköts på ett mycket bra sätt. Det kan inte vara syftet med lagstiftningen att en lantbrukare som har en sådan fin anläggning och så god djurhållning ska meddelas djurförbud för att han får en anmärkning på ett djur av alla de tusen djur han har skickat till slakt under de 47 år som han har bedrivit sin verksamhet.

Länsstyrelsen anser att överklagandet ska avslås och anför bl.a. följande. Två av AAs djur har upptäckts ha inväxta horn vid ankomst till slakteri, ett djur 2003 och ett 2012, där det senare fallet har lett till strafföreläggande för djurplågeri. Mot bl.a. denna bakgrund kan det inträffade inte bedömas som en engångsföreteelse.

AA anför beträffande händelsen 2003 att det aktuella djuret skickades till slakt tidigare än vanligt för att hornet inte skulle hinna växa för nära huden. Händelsen, som ligger långt tillbaka i tiden, resulterade inte i någon åtgärd då djurskyddsinspektören efter besök anförde att hon inte funnit ett enda djur att anmärka på.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET**Rättslig reglering m.m.**

För djurplågeri döms enligt 16 kap. 13 § brottsbalken den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet genom misshandel, överansträngning eller vanvård eller på annat sätt, otillbörligen utsätter djur för lidande.

Enligt 29 § första stycket 4 djurskyddslagen (1988:534) ska länsstyrelsen meddela förbud att ha hand om djur eller ett visst slag av djur för den som har dömts för djurplågeri. Förbud ska dock enligt andra stycket i samma paragraf inte meddelas om det är uppenbart att ett upprepande inte kommer att inträffa. Om den som förbudet riktas mot är ägare av djuret, får enligt tredje stycket länsstyrelsen dessutom ålägga honom eller henne att göra sig av med det och förbjuda honom eller henne att skaffa djur över huvud taget.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

AA har gjort sig skyldig till djurplågeri. Enligt 29 § första stycket 4 djurskyddslagen ska han därmed meddelas djurförbud om inte omständigheterna är sådana att undantagsbestämmelsen i andra stycket samma paragraf är tillämplig.

När denna särskilda grund för beslut om djurförbud infördes uttalades i motiven att en person som har dömts för djurplågeri måste anses ha visat sig klart olämplig att i fortsättningen hålla djur. Endast de allvarligaste gärningarna riktade mot djur sanktioneras genom bestämmelserna i brottsbalken. Det var därför befogat att som en särskild grund för ingripande ange att den som dömts för djurplågeri ska förbjudas att hålla djur (prop. 2001/02:93 s. 20 f.).

Samtidigt begränsades möjligheterna till undantag. I motiven framhölls att förbud ska meddelas såvida det inte är uppenbart att ett upprepande av det förbudsgrundande beteendet inte kommer att ske. Det uttalades att omständigheterna ska vara sådana att det finns en ”logisk förklaring till det inträffade och att det inträffade utan tvekan framstår som en ren engångsföreteelse” (a. prop. s. 21).

I tidigare lagstiftningsärenden på området har i motiven förts resonemang kring och gjorts överväganden beträffande konsekvenserna för den som drabbas av ett förbud (jfr prop. 1968:170 s. 21, prop. 1987/88:93 s. 68 och prop. 1991/92:173 s. 18). Några motsvarande överväganden gjordes inte i det nu aktuella

lagstiftningsärendet. Enligt allmänna rättsgrundsatser gäller emellertid att proportionalitetsprincipen ska beaktas när en myndighet fattar för enskilda betungande beslut. Det innebär att skälen för beslutet ska uppväga det intrång eller men i övrigt som beslutet innebär för den som beslutet gäller (se t.ex. HFD 2012 ref. 12). Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar att ett djurförbud i en sådan situation som nu är aktuell är en mycket ingripande åtgärd som innebär att ägaren fråntas rätten att disponera över sin egendom och som i praktiken har verkningar som kan likställas med ett näringsförbud.

Vid tillämpning av undantagsregeln i 29 § andra stycket djursskyddslagen ska en framåtsyftande bedömning göras av risken för att det förbudsgrundande beteendet kommer att upprepas. Bedömningen måste grundas på en sammanvägning av samtliga relevanta omständigheter och förhållanden. Om djurförbud meddelas på grund av att brott har begåtts bör t.ex. beaktas omständigheterna kring den eller de aktuella gärningarna. När det gäller en näringsidkare måste vidare vägas in i riskbedömningen hur verksamheten i övrigt har skötts.

AA har under många år bedrivit en omfattande näringsverksamhet med djurhållning. Av utredningen i målet framgår att verksamheten har varit välskött. Tusentals djur från hans gård har slaktats under åren. Endast vid två tillfällen har det vid slakt upptäckts att horn har varit felväxta. Mellan dessa båda tillfällen har det förflutit lång tid utan några anmärkningar. Den bristande tillsynen av ett enstaka djur som AA har straffats för bör således betraktas som en isolerad händelse.

Mot den angivna bakgrunden måste risken för att övriga djur i besättningen drabbas av vanskötsel bedömas som liten. Till detta kommer att beslutet om djurförbud får mycket ingripande konsekvenser för AA. Beslutet står därmed inte i rimlig proportion till det allmänna intresse som ska tillgodoses

Mål nr
1171-16

genom reglerna om djurförbud. Underinstansernas avgöranden ska därför upphävas.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Erik Nymansson, Christer Silfverberg, Inga-Lill Askersjö och Mahmut Baran.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Pia Espeland Nyhlén.

Förvaltningsrätten i Malmös dom den 4 juni 2015 i mål nr 4799-15
Länsstyrelsens beslut den 9 april 2015, diariernr 282-3580-15